

Вагомим аспектом сучасної підготовки є ознайомлення здобувачів вищої освіти із міжнародними стандартами управління публічними фінансами. Рекомендації ОЕСР щодо прозорості бюджету (OECD Budget Transparency Toolkit, 2017) визначають, що «публічна звітність про фінансові показники держави має бути повною, порівнянною і зрозумілою для громадськості» [5]. Подібний підхід відображено і в Європейській хартії місцевого самоврядування, ратифікованій Україною у 1997 р., яка встановлює обов'язок забезпечення «фінансової самостійності та прозорості органів місцевого самоврядування» [5]. Відтак, міжнародний вимір є не факультативним, а обов'язковим елементом сучасної фінансово-правової освіти.

Видається, що інтеграція міжнародних стандартів у підготовку юристів підвищує здатність здобувачів вищої освіти орієнтуватися у глобальних фінансово-правових процесах і розуміти логіку європейського фінансового права. Використання таких матеріалів, як вказівки ОЕСР, звіти GRECO, практика Європейського суду з прав людини у справах щодо податкової політики, дає можливість поєднати юридичну теорію з міжнародними практиками доброчесності та підзвітності.

Отже, ефективне формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок аналізу обігу публічних фінансів можливе лише за умов поєднання двох складових: традиційних юридичних інструментів, які забезпечують методичну точність, логічну аргументацію та правову грамотність; міждисциплінарних і міжнародних підходів, що формують аналітичну здатність працювати в реальному фінансовому середовищі, де право взаємодіє з економікою, обліком, цифровими технологіями та глобальними зобов'язаннями.

Саме така синергія – єдиний шлях до формування правника нового покоління, здатного не просто читати бюджет, а розуміти його як живий механізм публічної відповідальності держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Радіонов Ю. Д. Генезис публічних фінансів та їх розвиток в Україні. Фінанси України, 2023. № 4. С. 105–128.
2. Орлюк О. П. Фінансове право. Академічний курс: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2010. 808 с.
3. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Про Державний бюджет України на 2025 рік: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>
5. OECD. Budget Transparency Toolkit. Paris: OECD, 2017. <https://www.oecd.org/gov/budgeting/budget-transparency-toolkit.htm>
6. Європейська хартія місцевого самоврядування, ратифікована Законом України № 452/97-ВР. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036

Мімонова А.Є.

Науковий керівник: Ільченко Г.О., к.ю.н., доц.,
доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права,
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Сучасний світ переживає динамічні трансформації, які впливають не лише на політичну, економічну чи культурну сфери, а й безпосередньо на право та юридичну науку. У XXI столітті право вже не може залишатися лише системою норм, що регулюють суспільні відносини, воно стає складним механізмом реагування на глобальні виклики, такі як розвиток цифрових технологій, проблеми забезпечення прав людини в умовах війни та поширення штучного інтелекту.

Метою цього дослідження є визначення основних тенденцій, що формують юридичну науку сьогодні, аналіз її місця у сучасному суспільстві та опис сучасних напрямів розвитку юридичної науки в XXI столітті. Актуальність теми зумовлена тим, що в Україні, яка перебуває у процесі європейської інтеграції та водночас захищає свою незалежність від збройної агресії росії, розвиток правової науки набуває надзвичайного значення.

Сучасна юридична наука – це система раціоналізованих знань про закономірності тих явищ, які відображаються поняттям «право». Юридична освіта в Україні є ключовою для підготовки фахівців, від яких залежить ефективна робота судів, правоохоронних органів та адвокатури. Вона впливає на якість правової системи та рівень захисту прав людини. Сучасна освіта поєднує теоретичні знання з практичними навичками. Розвиток юридичної освіти сприяє підвищенню правової культури суспільства та зміцненню довіри до державних інститутів. Як зазначала Лілія Гриневіч у звіті щодо стану юридичної освіти в Україні: «...триває процес становлення правничої освіти як системи стандартів змісту та методик викладання правничих дисциплін. Закладаються підвалини формування у студентів правничих навичок, обізнаності з питань етики та прав людини» [1, с.8]. У наукових виданнях та інформаційному просторі активно обговорюють реформу юридичної освіти в Україні. Серед ініціатив – проект Концепції розвитку юридичної освіти та законопроект «Про юридичну освіту і доступ до правничої професії», що пропонують зміни у підготовці юридичних кадрів [2]. Одним із дискусійних положень законопроекту є складання єдиного державного кваліфікаційного іспиту для випускників правничих шкіл. Тільки за умови успішного складання іспиту вони отримують кваліфікацію «магістр» за спеціальністю «Право»/«Міжнародне право».[3,с.62].

Чинне законодавство висуває вимоги щодо зайняття деякими видами юридичної діяльності, зокрема віковий ценз, стаж професійної діяльності тощо [4,с.314]. Прикладами є: можливість бути суддею (з 30 років та за наявності стажу роботи у сфері права не менше 5 років), адвокатом (з 2 роками стажу після отримання диплома магістра права та складання кваліфікаційного іспиту), нотаріусом (передбачено стажування та іспит).

Попри критику законопроекту, позитивно сприймається посилення практичної спрямованості навчання. Це підтверджує Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для другого (магістерського) рівня, затверджений МОН України, який передбачає збільшення практичної складової підготовки студентів [5].

Сучасний розвиток юридичної науки в Україні перебуває під впливом глобальних трансформацій, зокрема технологічних, політичних та соціальних змін. Юридична освіта та правова наука повинні відповідати викликам XXI століття, забезпечуючи підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно реагувати на сучасні проблеми.

Реформування правничої освіти, зокрема запровадження єдиного державного кваліфікаційного іспиту та підвищення практичної складової навчання, створює передумови для формування професійних і об'єктивно підготовлених юристів. Одночасно адаптація українського законодавства до стандартів ЄС відкриває нові можливості для розвитку правової системи та посилення демократичних засад у державі. Також обговорюється можливість запровадження наскрізного навчання, при якому відсутній поділ на бакалаврат і магістратуру, а студент проходить єдину програму тривалістю 5 років. Крім того, планується впровадження стандартизованих випробувань на зразок медичного КРОКу, що дозволить оцінювати знання студентів на різних етапах навчання. Такі нововведення можуть сприяти підвищенню якості підготовки фахівців, забезпеченню більшої системності навчального процесу, а також формуванню єдиних стандартів знань і компетенцій, необхідних для успішної професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стан юридичної освіти в Україні : аналітичне дослідження за результатами освітніх вимірювань. – Київ : Ваіте, 2018. – 168 с.
2. Проект Концепції проекту Закону України про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії. Дата оновлення 12 вересня 2024. URL: <https://kompravpol.rada.gov.ua/news/notice/75193.html> (дата звернення: 30.09.2025).

3. Білічак О. А. Реформа юридичної освіти в Україні: проблеми і виклики // Освітня аналітика України. – 2019. – 68 с.
4. Янчук Н. Д. Реформування юридичної освіти в Україні: осмислення та перспективи. – Київ : Південноукраїнський державний університет, 2022. – 316 с.
5. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ МОН України від 20.07.2022 № 643. URL:<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-magistr-zizminami-643-20032023.pdf> (дата звернення: 30.09.2025).

**Нікітін В.В., д.ю.н.,
завідувач кафедри права та публічного управління,
Київський національний університет
будівництва і архітектури,
м. Київ**

СПІВПРАЦЯ З ПРАВНИЧИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ РЕСУРС У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасна правнича освіта переосмислює співвідношення теорії та практики: університетські аудиторії дедалі частіше функціонують як простір, де знання набувають цінності через їх застосування, а інновації постають не лише як технологічні рішення, а як дидактичні механізми інтеграції досвіду правничих інституцій у навчальний дизайн. У цьому контексті партнерство із судами, органами публічної влади, адвокатурою, юридичними фірмами та правозахисними організаціями забезпечує змістовне оновлення курсів і підтримує логіку компетентнісного підходу, який витребуваний євроінтеграційними процесами та модернізацією вищої школи [2, с. 3-4]. Позитивний вплив полягає у пошуку інноваційних ресурсів, серед яких пріоритетним є інституційний зв'язок із суб'єктами правозастосовної практики. Така взаємодія перестає бути допоміжним засобом, перетворюючись на стрижневий елемент освітньої парадигми, орієнтованої на дію.

Парадигмальна зміна полягає в переході від авторитарної моделі засвоєння знань до діяльній: студент конструює рішення у межах змодельованих правових ситуацій, викладач фасилітує інтелектуальний пошук і підтримує зв'язок з інституційними менторами. Таке переналаштування ролей спрямоване на формування здатності до аргументованого рішення, командної взаємодії та етичної відповідальності, що узгоджується з сучасним розумінням інноваційного навчання у правничій освіті [3, с. 49-51].

Власне інноваційність співпраці розкривається через поєднання активних та інтерактивних методик. Кейс-метод дозволяє опрацьовувати реалістичні фабули, анонімізовані матеріали справ і зразки процесуальних документів, щоб на тлі правових норм вибудовувати позицію сторін, відпрацьовувати доказову стратегію і готувати процесуальні тексти. Рольова гра моделює процедури судового розгляду або засідання комісій та дає можливість студентам пережити «процесуальний досвід» у безпечному середовищі. Виїзні тематичні заняття, проведені на базі інституцій-партнерів, слугують містком для швидкої професійної адаптації й усвідомленого вибору місця практики, особливо у вузькопрофільних напрямках підготовки [1, с. 1004-1007]. Інноваційний потенціал розкривається повністю, коли така лекція перетворюється на майстер-клас із розбору конкретної справи, демонстрації техніки допиту чи складання процесуального документа, що формує не лише знання, але й професійну інтуїцію.

Партнерства мають і методологічний вимір: вони закріплюють у курсах комбінацію когнітивної, практичної та дослідницької функцій освіти, завдяки чому навчальні завдання наближаються до реальних правозастосовних ситуацій. У таких умовах активні та інтерактивні методики – від «мозкового штурму» до сократичного діалогу, від моделювання